

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

Кафедра міжнародного публічного права

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою

(пост. п. 6 від «27» 02 2020 р.)

Ректор

А. А. Мазаракі

**МІЖНАРОДНЕ ФІНАНСОВЕ ПРАВО/
INTERNATIONAL FINANCIAL LAW**

ПРОГРАМА / COURSE SUMMARY

Київ 2020

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ
заборонено**

Автор: Н.А. БУЛИЧЕВА, кандидат юридичних наук, доцент.
Програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри
міжнародного публічного права 17.02.2020 р., протокол № 10.

Рецензенти: Н.А. Берлач, доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри міжнародного і європейського права
Національного
університету «Києво-Могилянська академія».
Л.М. Дешко, доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри міжнародного публічного права
Київського національного торговельно-економічного
університету.
Д.О. Заболотня, Генеральний секретар, керівник
апарату Президента Українського національного
комітету Міжнародної Торгової Палати.

МІЖНАРОДНЕ ФІНАНСОВЕ ПРАВО/ INTERNATIONAL FINANCIAL LAW

ПРОГРАМА / COURSE SUMMARY

ВСТУП

Програма дисципліни «Міжнародне фінансове право» призначена для підготовки здобувачів ступеня вищої освіти доктор філософії галузі знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальності 293 «Міжнародне право».

Програму підготовлено відповідно до Стандарту вищої освіти КНТЕУ із зазначеної спеціальності та відповідної освітньо-наукової програми КНТЕУ.

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни як вибіркової компоненти освітньої програми.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Міжнародне фінансове право» є надання здобувачам ступеня вищої освіти доктор філософії поглиблених знань, навичок, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі міжнародного права та міжнародних фінансових правовідносин, успішного провадження професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, а також проведення наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення у сфері міждержавних відносин.

Завданням вивчення дисципліни «Міжнародне фінансове право» є формування цілісної уяви про міжнародне фінансове право як систему юридичних норм, що створює міжнародно-правовий режим трансграничного руху міжнародних фінансів, суміщення національних правових систем, в тому числі шляхом уніфікації внутрішніх правових режимів; набуття аспірантами необхідних міжнародно-правових знань як для розуміння та пояснення подій в міжнародній фінансовій сфері, так і для застосування цих знань в майбутній науково-дослідній та професійній діяльності.

Предметом вивчення дисципліни є система юридичних норм, що регулюють фінансові відносини, які складаються між суб'єктами міжнародного права.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ВИБІРКОВОЇ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Знання

- основні юридичні факти і події міжнародно-правового характеру в сфері міжнародних фінансів;
- роль і місце України в розвитку міжнародного фінансового права;

- особливості та специфіку системи міжнародного фінансового права;
- особливості створення та функціонування механізму застосування норм міжнародного фінансового права на міжнародному та внутрішньодержавному рівнях;
- основні закономірності розвитку міжнародного фінансового права;
- особливості міжнародної відповідальності в міжнародному фінансовому праві;
- сучасні актуальні проблеми міжнародного фінансового права;
- сучасні проблеми співробітництва держав як на універсальному, так і на регіональному рівні в сфері фінансових відносин (Європейський Союз; СНД).

вміння

- здійснювати оцінку зовнішньополітичних позицій та дій України та інших держав з питань фінансів та оподаткування, а також міжнародних органів та організацій;
- аналізувати практичні ситуації;
- оцінювати міжнародні та внутрішньодержавні події та факти, що мають міжнародно-правову значимість для обігу фінансів;
- застосовувати норми міжнародного фінансового права;
- аналізувати обсяги фінансової допомоги Україні від міжнародних фінансових організацій;
- розробляти заходи щодо співробітництва України зі Світовим банком, з МВФ та іншими міжнародними фінансовими організаціями.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Міжнародне фінансове право», як обов'язкова компонента освітньої програми, забезпечує оволодіння здобувачами фаховими компетентностями за відповідною освітньо-професійною програмою:

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Фахові компетентності за освітньою програмою</i>		
ФК1	Здатність до дослідження, порівняння, узагальнення, систематизації основних міжнародно-правових концепцій та теорій, формулювання та обґрунтування наукових підходів до вирішення актуальних питань міжнародних відносин.	1-4, 9
ФК3	Здатність до застосування наукових знань і методик з метою удосконалення правового механізму реалізації норм міжнародного права на універсальному, регіональному та субрегіональному рівнях.	5-8

ФК4	Здатність виявляти, формулювати і пропонувати інноваційні вирішення міжнародно-правових проблем.	5-8
ФК9	Здатність детермінувати цільові орієнтири розвитку міжнародного права на універсальному, регіональному та субрегіональному рівнях з урахуванням інституційних, галузевих і глобальних прерогатив світового розвитку.	1, 2, 5-9
ФК10	Здатність адаптувати міжнародно-правовий досвід до потреб окремої держави, національної галузі права, органу державної влади та місцевого управління в умовах глобалізації.	5-9
ФК11	Здатність узгоджувати цілі окремого суб'єкта міжнародного права з тенденціями світового розвитку, в тому числі у глобальному вимірі.	3
ФК13	Здатність використовувати норми міжнародного права для забезпечення економічного співробітництва держав, захисту їх національних інтересів, врегулювання торговельних спорів, інвестиційних та інших видів спорів.	9
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
ПРН6	Здатність виявляти проблеми, визначати наукові завдання у сфері розвитку міжнародного права та обирати методи для їх розв'язання.	1,2,5-9
ПРН7	Уміння проводити наукові дослідження, визначати нові підходи, напрями, шляхи вирішення складних міжнародно-правових завдань.	1,7,8,9
ПРН9	Здатність визначати фактори та індикатори їх впливу на розвиток міжнародного права на універсальному, регіональному та субрегіональному рівні.	1-4
ПРН10	Опанування підходів до моделювання складних міжнародно-правових процесів, прогнозування їх розвитку в умовах динамічних світових перетворень.	1,7,8,9

3.ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Поняття та система міжнародного фінансового права

Поняття, предмет міжнародного фінансового права. Функції міжнародного фінансового права. Теоретичні підходи до доктрини міжнародного фінансового права. Проблема визначення правової природи міжнародного фінансового права. Співвідношення міжнародного фінансового та міжнародного економічного права. Система норм міжнародного фінансового права (норми, інститути). Система науки міжнародного фінансового права. Місце міжнародного фінансового права у глобальній правовій системі.

Міжнародні фінансові правовідносини. Поєднання публічно-правових та приватно-правових елементів в правовому регулюванні міжнародних фінансових відносин.

Співвідношення міжнародного фінансового права та внутрішнього права держави. Міжнародний фінансовий правопорядок. Державні інтереси в сфері правового регулювання міжнародних фінансових відносин.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2,3,4,5,6, 7, 8.

Додатковий: 4,10, 14,15,16,18,19,20, 21, 22.

Тема 2. Джерела та принципи міжнародного фінансового права

Джерела міжнародного фінансового права. Міжнародний договір та міжнародний звичай як основні джерела міжнародного фінансового права. Рішення міжнародних організацій як джерела міжнародного фінансового права. Роль м'якого права в регулюванні міжнародних фінансових відносин. Кодифікація та уніфікація норм міжнародного фінансового права.

Міжнародні типові фінансові контракти як джерела міжнародного фінансового права. Колізійні норми в міжнародному фінансовому праві, що регулюють відносини з іноземним елементом.

Поняття та система принципів міжнародного фінансового права. Характеристика основних та спеціальних принципів міжнародного фінансового права. Специфіка принципів міжнародного права в умовах сучасного міжнародного економічного порядку.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 4,5, 7, 8.

Додатковий: 7,8, 9, 11, 12, 18, 21, 22.

Тема 3. Суб'єкти міжнародного фінансового права

Держави як основні суб'єкти міжнародного фінансового права. Державні органи, що реалізують функції з регулювання міжнародних фінансових зв'язків, їх система, повноваження та компетенції.

Міжнародні фінансові організації як суб'єкти міжнародного фінансового права. Види міжнародних фінансових організацій та особливості їх правосуб'єктності. Регіональні міжнародні фінансові організації та союзи. Міжнародні валютні, платіжні, кредитні союзи. Роль «параорганізацій» у міжнародній фінансовій системі.

Міжнародний валютний фонд (МВФ). Право МВФ. Взаємовідносини МВФ та держав-членів. Керівні органи МВФ та їх компетенція. Міжнародний банк реконструкції та розвитку та інші організації Групи Світового банку. Роль МВФ та МБРР в міжнародній фінансовій системі.

Транснаціональні банки та біржі як основні оператори міжнародних фінансових відносин.

Основні засади участі юридичних та фізичних осіб у міжнародних фінансових відносинах.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2,3,4,5,6,7, 8.

Додатковий: 1,3,7, 17, 22.

Тема 4. Об'єкти міжнародного фінансового права

Сучасні концепції світових фінансів як об'єктів національного та міжнародно-правового регулювання. Поняття та види об'єктів міжнародного фінансового права. Міжнародно-правовий режим обороту фінансових засобів в банківській діяльності.

Фінансові кошти в міжнародній банківській діяльності. Валютні кошти в міжнародній розрахунковій діяльності. Податкові платежі в міжнародних податкових відносинах.

Цінні папери та боргові зобов'язання в міжнародній практиці ринку цінних паперів. Основні види цінних паперів, що знаходяться в міжнародному обігу. Правові аспекти вчинення транскордонних правочинів на міжнародних ринках цінних паперів. Правове регулювання транскордонного розміщення емісійних цінних паперів: механізм вирішення колізійних та матеріально-правових питань.

Інвестиційні кошти і капітали компаній в міжнародному фінансуванні.

Грошові кошти страхових організацій.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2,3,4,5,6, 7, 8.

Додатковий: 2,6,7,11, 12,13,14,17, 21, 22.

Тема 5. Міжнародне банківське право

Міжнародні органи, які беруть участь в розробці та прийнятті нормативних актів міжнародного банківського права.

Суб'єкти міжнародного банківського права. Публічні утворення як суб'єкти міжнародного банківського права. Статус держав як суб'єктів міжнародного банківського права. Статус міжнародних валютно-фінансових організацій. Статус центральних банків як суб'єктів міжнародного банківського права (на прикладі Європейського центрального банку). Статус кредитних організацій як суб'єктів міжнародного банківського права.

Уніфікація і гармонізація міжнародних та національних норм у банківській діяльності суб'єктів різних держав.

Світова практика договірної та публічно-правового регулювання відносин у банківській сфері. Міжнародні банківські стандарти, які розробляє Міжнародна організація стандартизації (ISO). Міжнародно-правове регулювання запобігання неспроможності кредитних організацій. Основні принципи ефективного банківського нагляду (Основні Базельські принципи), 1997 р.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 3, 5, 6.

Додатковий: 1, 2, 3, 7, 13, 14.

Тема 6. Міжнародне валютне право

Місце міжнародного валютного права в міжнародній фінансовій системі. Валюта і міжнародне право. Еволюція міжнародної валютної системи. Паризька система золотого стандарту. Бреттон-Вудська валютна система. Кінгстонська валютна система. Європейська валютна система та проблеми переходу до валютного союзу.

Міжнародно-правові питання конвертованості. Правовий статус основних національних валют. Правові основи функціонування національних валютних ринків та світових валютних ринків.

Поняття та значення конвертованості. Класифікація валют за МВФ. Класифікація валют НБУ. Форми конвертованості. Конвертованість де-юре. Конвертованість де-факто. Види конвертованості. Режим конвертованості валют. Внутрішня конвертованість. Зовнішня конвертованість. Конвертованість валют та валютні обмеження.

Валютні обмеження – як засіб нетарифного регулювання світової торгівлі. Поняття та значення валютних обмежень. «Валютні обмеження» та «валютний контроль». Передумови та підстави застосування валютних обмежень. Механізм та термін застосування валютних обмежень. Суб'єкти та угоди, на які накладаються валютні обмеження.

МВФ: інституційна основа міжнародно-правового регулювання світової валютної системи. Статут МВФ, 1944 р.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-6.

Додатковий: 1, 2, 3, 7, 11, 13, 14, 17, 18.

Тема 7. Міжнародне боргове право

Поняття міжнародного боргового права. Поняття міжнародного бюджетного права. Поняття національного бюджету. Бюджетний дефіцит.

Поняття державного боргу. Зовнішній державний борг.

Державні запозичення. Єврооблігації як інструмент залучення позичкового капіталу. Відмінність єврооблігацій від іноземних облігацій та інших боргових цінних паперів. Основні юридичні документи, що оформлюються під час випуску єврооблігацій. Ключові умови договору підписки (subscription agreement), що укладається між емітентом та менеджерами випуску в рамках емісії єврооблігацій. Процедура емісії єврооблігацій. Основні учасники відносин щодо випуску та розміщення єврооблігацій.

Право міжнародної економічної допомоги.

Стабілізаційні кредити МВФ. Угода Міжнародного валютного фонду, 1944 р.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 4, 5, 6.

Додатковий: 2, 8, 9, 14, 16.

Тема 8. Міжнародно-правове регулювання фінансового обліку та контролю

Міжнародно-правове регулювання обліку фінансових активів і фінансових зобов'язань.

Міжнародно-правове регулювання фінансового контролю. Міжнародна організація вищих органів державного фінансового контролю – INTOSAI. Лімська Декларація керівних принципів аудиту державних фінансів. Європейська організація вищих органів державного фінансового контролю (EUROSAI).

Боротьба з легалізацією (відмиванням) грошей, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення. Міжнародна група з протидії відмиванню брудних грошей (FATF) та Сорок рекомендацій (Міжнародний договір від 24 вересня 2003 р.).

Особливості державного фінансового контролю у розвинутих країнах.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 4, 5, 6.

Додатковий: 1, 2, 3, 8, 9.

Тема 9. Фінансова відповідальність за невиконання міжнародних зобов'язань

Міжнародно-правова відповідальність в міжнародних фінансових відносинах. Поняття та цілі міжнародно-правової відповідальності. Міжнародні протиправні діяння.

Міжнародні спори і засоби врегулювання спорів у МВФ. Засіб вирішення міжнародного спору. Суд ЄС. Механізм розв'язання міждержавних спорів у системі ГАТТ/СОТ.

Санкції в міжнародному фінансовому праві. Поняття, цілі, види санкцій. Реторсії, репресалії. Санкції, здійснювані за допомогою міжнародних організацій.

Міжнародний арбітраж – один із засобів розв'язання міжнародних економічних спорів. Переваги розгляду спорів у міжнародному арбітражі. Споры, що розглядаються в порядку міжнародного арбітражу. Арбітражне рішення. Основні положення Нью-Йоркської конвенції про визнання та приведення до виконання іноземних арбітражних рішень.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 4, 5, 6.

Додатковий: 1, 3, 8, 9, 10, 11.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правові акти

1. Конвенція, якою запроваджено Уніфікований закон про переказні векселі та прості векселі – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_009
2. Конвенція про врегулювання деяких колізій законів про переказні векселі та прості векселі – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_007
3. Женевська конвенція, що встановлює Однотипний закон про чеки – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://p-for.com/book_241_glava_89_19.8._Odnopnijj_zakon_pro_ch.html
4. Конвенція УНІДРУА про міжнародний фінансовий лізинг – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_a95.
5. Уніфіковані правила по інкасо [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/988_009.

6. Уніфіковані правила та звичаї для документарних акредитивів – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/988_003.
7. Уніфіковані правила за договірними поручительствам (гарантіями). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/988_005.
8. Уніфіковані правила для гарантій на вимогу. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/988_001.

Основний

1. Боринець В.А. Міжнародні валютно-фінансові відносини. К., 2003. 311 с.
2. Дахно І.І. Міжнародне економічне право. 3-тє вид., перероб. і доповн. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 304 с.
3. Костюченко О.А. Банківське право Підручник / 2-ге вид., переробл. та допов. К.: Атіка, 2011. 376 с.
4. Лазебник Л.Л. Міжнародне фінансове право. К., 2008. 312 с.
5. Лазебник Л. Л. Міжнародне фінансове право : навчальний посібник / Л. Л. Лазебник, М. Ф. Анісімова / Університет ДФС України. [2-ге вид., онов. і допов.]. Ірпінь, 2017. 700 с.
6. Чубарєв, В.Л. Міжнародне економічне право : підруч. / В.Л. Чубарєв. К. : Юрінком Інтер, 2009. 368 с.
7. Vamford C. Principles of International Financial Law: 3rd Edition. Oxford University Press, 2019. 368 p.
8. Wood Philip R. Law and Practice of International Finance. Sweet & Maxwell, 2019. 9 Volumes.

Додатковий

1. Боринець С.Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини. Навчальний посібник. К., 1999. 270 с.
2. Боринець С.Я. Міжнародні фінанси: Підручник. К., 2002.
3. Валютне регулювання в Україні. К., 1998. 172 с.
4. Вайцеховецька О. Історично-правові аспекти формування міжнародного фінансового права як галузі міжнародного права. Публічне право № 2 (18). 2015. С. 207–213.
5. Вайцеховецька О. Історія розвитку міжнародних фінансових відносин у період середньовіччя. Фінансове право. № 1 (31). 2015. С. 9–12. Режим доступу: [http://ndi-frp.asta.edu.ua/files/Fin_Pravo_Journal%20_1\(31\)_15_150526_out.pdf](http://ndi-frp.asta.edu.ua/files/Fin_Pravo_Journal%20_1(31)_15_150526_out.pdf)
6. Виговський О.І. Інститут цінних паперів в міжнародному приватному праві: монографія. Харків: СПДФО Чальцев О.В., 2011.

7. Гальчинский А.С. Сучасна валютна система. К., 1993. 165 с.
8. Дмитренко Г.В. Організація і здійснення державного контролю в Україні (фінансово-економічні аспекти): Дис. ...док. наук з держ. управління: 25.00.02. К.: 2010.
9. Дрозд І.К. Контроль економічних систем: Монографія. К.: Імекс-ЛТД, 2004. 312 с.
10. Нестеренко А.С. Фінансові правовідносини як об'єкт механізму функціонування фінансової системи держави. Молодий вчений. № 10. 2015. С. 118–121.
11. Опадчий І.М. Грошові зобов'язання у міжнародному приватному праві. К.: Юстініан, 2009.
12. Притика Ю.Д. Правове регулювання іноземних інвестицій в Україні: навчальний посібник. К.: ТОВ «Юридичний світ», 2010.
13. Френкін Рут, Філіпенко Р. Міжнародна торгівля і інвестиції. К., 1998. 480 с.
14. Ющенко В.А. Міщенко В.І. Валютне регулювання. К., 1999. 196 с.
15. Jackson J.H. International Law in Financial Regulation and Monetary Affairs. Oxford: Oxford University Press, 2012.
16. MacKnight A. The Law of International Finance. Oxford: Oxford University Press, 2008.
17. Scott H.S. International Finance. London, Sweet & Maxwell, 2008.
18. Tennekoon R. The Law and Regulation of International Finance. London, Butterworths, 1991.
19. Wood, Ph. R. Regulation of International Finance. London, Sweet & Maxwell, 2007.
20. Wood, Ph. R. Maps of World Financial Law. London, Sweet & Maxwell, 2005.
21. Herbst J., Lovegrove S. Brexit and Financial Regulation. Oxford University Press, 2020. 480 p.
22. EU Law of Economic & Monetary Union. Edited by Fabian Amtenbrink and Christoph Hermann. Oxford University Press, 2020. 1648 p.

Internet-ресурси

1. Міжнародний валютний фонд [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: www.imf.org.
2. Організація економічного співробітництва і розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.oecd.org>.
3. Світова організація торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: www.wto.org.
4. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.bank.gov.ua/Balance/index.htm>.
5. Міністерство фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/>

6. Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
7. Сайт Конференції ООН з торгівлі та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: www.unctad.org.
8. Сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://me.kmu.gov.ua/control/ur/publish/artickle?art_id.
9. Сайт ОЕРС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oecd.org/>
10. Сайт Світового банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.worldbank.org/>.
11. Сайт Європейського Союзу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://europe.eu.int>.

– Курсивом виділено літературу, яка є в наявності в бібліотеці КНТЕУ.